

Saksframlegg

Sak 14/23: Kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 3/Oppland i 2023- 2024

Sekretariatets forslag til vedtak

Rovviltnemnda i region 3 vedtar en kvote på 3 gauper for betinget skadefelling.

Kvoten gjelder for perioden fra 1. juni 2023 til 15. februar 2024 eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt.

Geografisk avgrensning for kvoten: Kvoten gjelder for rovviltregion 3/ Oppland.

Vi stiller følgende vilkår:

- Forvaltningsplanen for rovvilt i region 3 vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9.

Vedtaket er fattet etter § 7 og § 8 i rovviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Det gjøres oppmerksom på at all irregulær avgang etter dette vedtaket er fattet, belastes kvoten.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Skadefelling av gaupe er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og føringer gitt i rovviltforliket. Kvoten som vedtas av rovviltnemnda gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

Bestandssituasjonen for gaupe

Den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er NINA-rapport 2155 «[Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2022](#)». Bestandsutvikling hos gaupe blir overvåket ved bruk av to metoder. Hvert år gjøres en beregning av antall familiegrupper på bakgrunn av observasjoner av familiegrupper over hele landet. I deler av landet (Oppland inkludert) er det i tillegg opprettet et fast nettverk av takseringslinjer som går hver vinter, der utviklingen i gaupebestanden kan følges over tid ved endringer i sporkryssingsfrekvens ("gaupeindeks").

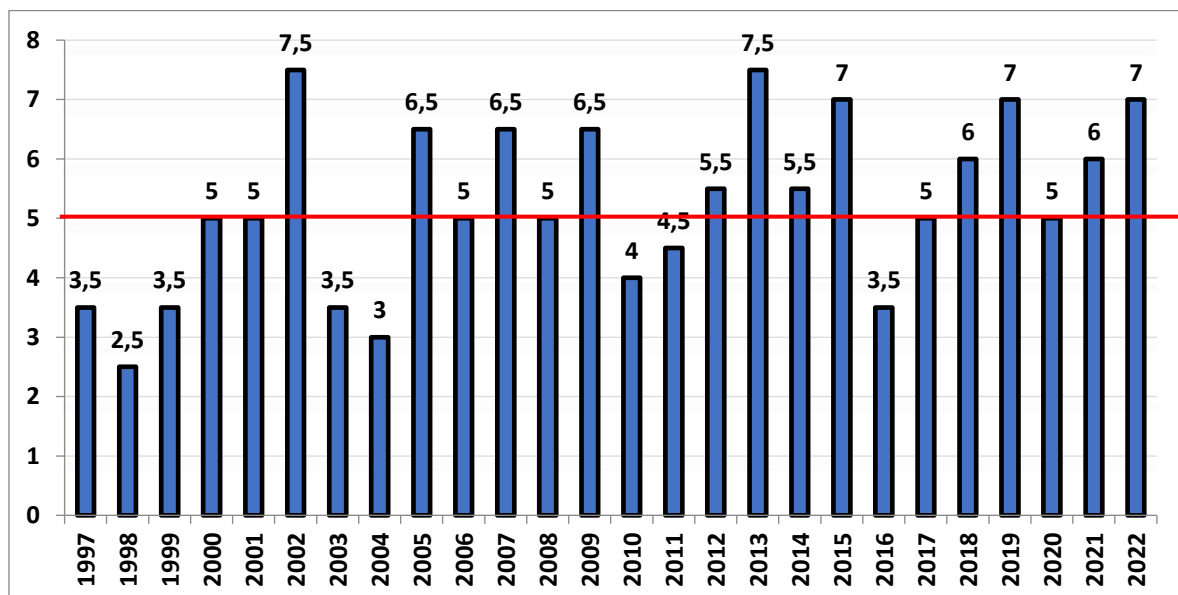
Rovviltnemnda og Statsforvalteren i samarbeid med bl.a. NJFF Oppland igangsatt en supplerende registrering av gaupe i fylket. Dette ble første gang gjennomført i 2007 og har senere blitt videreført og forsterket.

Mens beregningen av antallet familiegrupper tar utgangspunkt i fjorårets familiegruppetellinger, lages det også en prognose for antall familiegrupper før jakt i 2023. Grunnlaget for prognosen er familiegruppereregistreringer og uttaket av gaupe i 2022. Beregningen gjøres både på landsbasis og for den enkelte rovviltregion.

Registrering av familiegrupper

På landsbasis hadde gaupebestanden sin siste topp i 2009 med 92 ynglinger. Gaupebestanden lå så sent som i 2020 og 2021 over det nasjonale bestandsmålet på 65 ynglinger, men i 2022 var det en nedgang til 58,5 ynglinger, og bestanden lå da under det nasjonale bestandsmålet.

I region 3/ Oppland er det regionale bestandsmålet på 5 ynglinger. I perioden 2020-2022 ble det registrert henholdsvis 5, 6 og 7 familiegrupper i regionen (figur 1). Dette gir et snitt på 6 ynglinger for denne 3-års perioden, og bestandsmålet i region 3 er dermed oppnådd.

Figur 1: Registrerte familiegrupper av gaupe i region 3/ Oppland 1997-2022. Den røde streken markerer bestandsmålet.

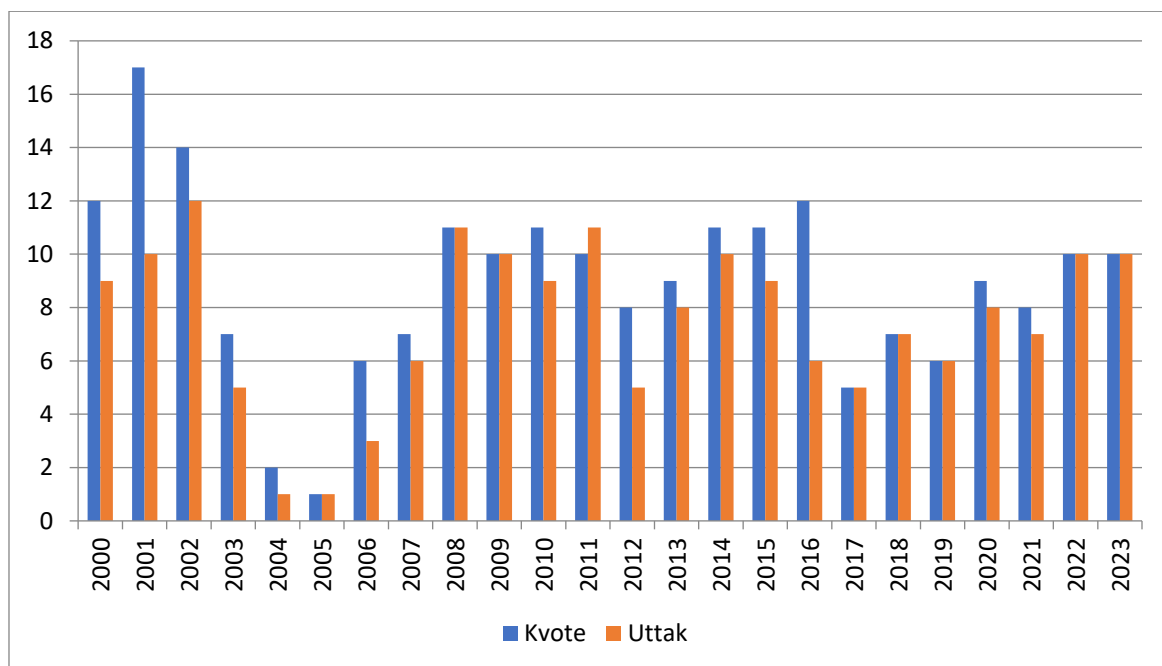

Prognose over antall familiegrupper i 2023

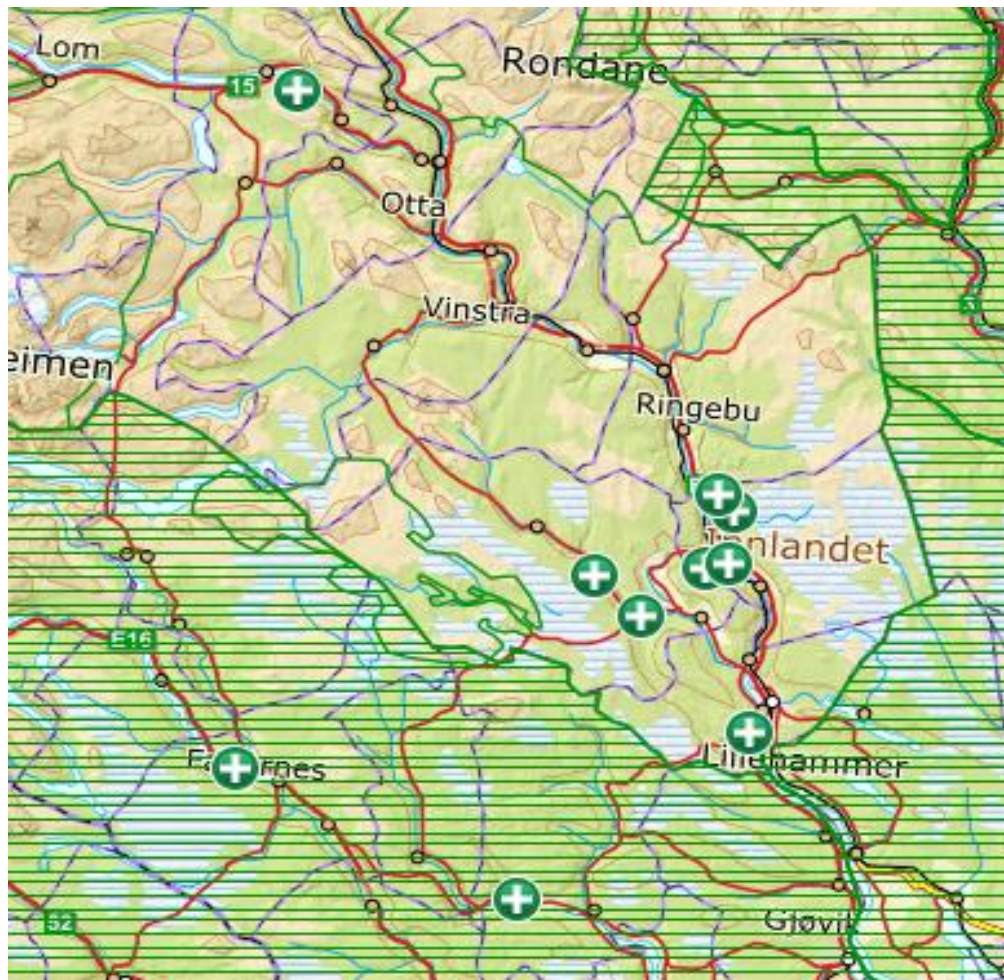
Gjennom prognosemodellen er det beregnet at bestanden i region 3 trolig vil være rundt 7,3 familiegrupper i 2023. Det er 10 % sannsynlighet for at bestanden i region 3 vil ligge under bestandsmålet på 5 familiegrupper i 2023.

Skadefelling, kvotejakt og annen avgang

Under kvotejakta i 2023 ble det felt 10 dyr i region 3/ Oppland (figur 2). Hovedandelen av disse dyrene ble felt utenfor forvaltningsområdet for gaupe (figur 3). I løpet av beitesesongen 2022 ble det i tillegg felt en gaupe under skadefelling, og en gaupe ble påkjørt av bil i juli 2022.

Figur 2: Avgang av gaupe gjennom kvotejakt i Region 3/Oppland 2000-2023.

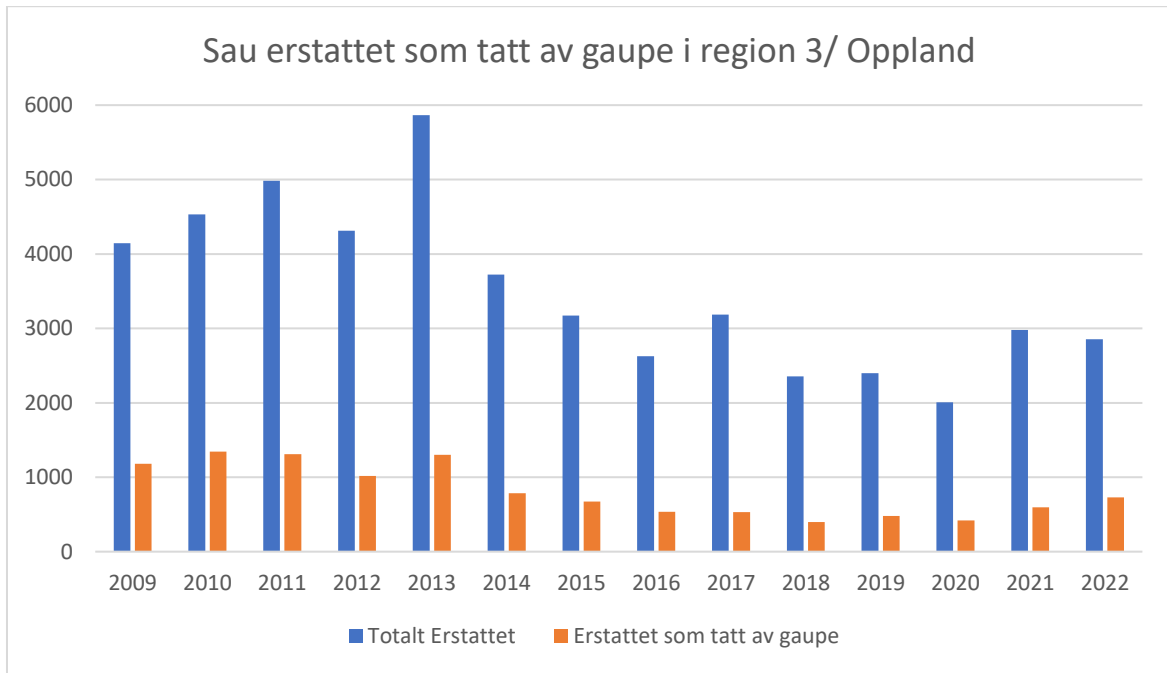
Figur 3. Felte gauper under kvotejakta i region 3 i 2023. Forvaltningsområdet for gaupe i grønn skravur.

Taps- og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

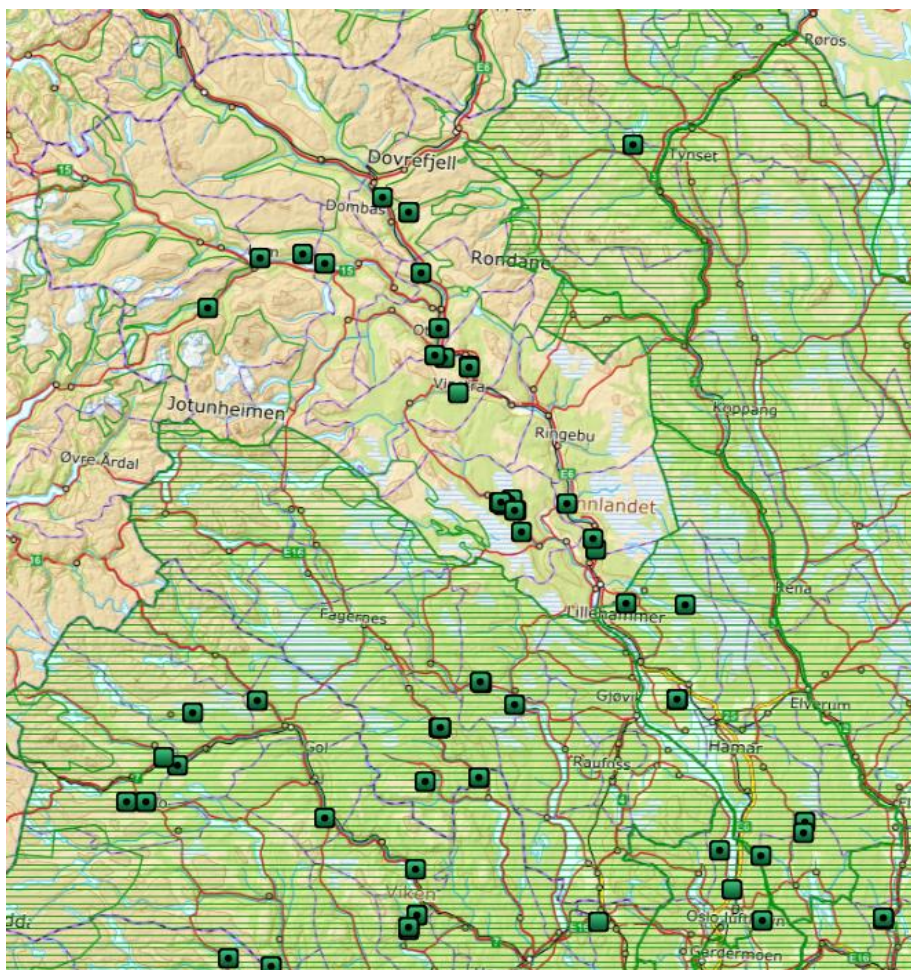
I perioden 2005-2011 var antall sau erstattet som tatt av gaupe i region 3/Oppland relativt stabilt, med rundt 1400-1500 dyr erstattet årlig. Tapene til gaupe i region 3 har gått ned de siste årene. I 2021 ble 596 sauer erstattet som tatt av gaupe, og i 2022 var det en økning til 730 sauer.

Det er de senere år ikke dokumentert tap av tamrein til gaupe, men det erstattes jevnlig noe tap.

Figur 4: Antallet sau erstattet totalt og sau erstattet som tatt av gaupe i region 3/ Oppland i perioden 2009 – 2022.

Figur 5: Dokumenterte og antatte gaupeeskader på sau og tamrein i region 3/ Oppland og tilgrensende områder i 2022. Forvaltningsområdet for gaupe i grønn skravur.

Sekretariatets vurderinger

Roviltnemndas myndighet

Roviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. roviltforskriften §§ 7 og 8, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndas myndighet skal for gaupe baseres på gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger.

Ifølge den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 3/Oppland de tre siste årene (2020-2022) på 6. Bestanden ligger dermed over bestandsmålet på 5 ynglinger i regionen og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling.

Sekretariatets vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf. § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8, jf. også roviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt.

"Føre-var-prinsippet" i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom nasjonalt overvåkningsprogram for rovilt følges bestandsstatus- og utvikling for arten nøye. Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for gaupe i region 3/ Oppland mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av gaupe, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovilt, jf. roviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovilt i region 3/ Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike roviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatets vurdering av kvote og vilkåret om at uttaket ikke truer bestandens overlevelse

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for skadefelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

I region 3 har bestanden vært på eller over bestandsmålet siden 2017. I 2022 ble det registrert 7 ynglinger av gaupe i regionen, mens de to foregående årene ble det registrert henholdsvis 5 og 6 ynglinger. Gjennomsnitt for de tre siste årene (2020-2022) er på 6 ynglinger. Beregninger ved bruk av prognosemodellen viser at det er høy sannsynlighet for at gaupebestanden vil være over det regionale bestandsmålet i 2023.

I perioden 1. april 2022 har det vært en kjent avgang på totalt 12 gauper i regionen. Av disse er 10 felt under kvotejakta vinteren 22/23, mens en ble felt under skadefelling og en gaupe ble påkjørt i løpet av sommeren 2022. Blant disse dyrene var det en avgang på ni hanngauper, en voksen hunn og to hunner under reproduktiv alder.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner eller situasjoner hvor det er et overhengende skadepotensial. Statsforvalteren må i hvert enkelt tilfelle vurdere en eventuell iverksetting opp mot regional forvaltningsplan og kriteriene i rovviltforskriften. Dette innebærer at det skal være en lav terskel for felling av skadegjørende individer i beiteprioriterte områder. Tilsvarende skal det være en høyere terskel i rovviltprioriterte områder der beitebruket skal tilpasses rovviltsituasjonen.

I 2022/ 2023 fastsatte rovviltnemnda en kvote for betinget skadefelling på 3 gauper. I region 3 gis det et begrenset antall skadefellingstillatelser på gaupe hvert år. I 2021 ble det felt en gaupe under skadefelling i Øyer kommune, og i 2022 ble det felt en gaupe under skadefelling i Lillehammer kommune. Før dette er det ikke registrert gauper som er felt under skadefelling i region 3 (tall fra Rovbase). Det forekommer årlig skader både på inngjerdede beiter samt noe skader i utmark, og sekretariatet anser at det er nødvendig med en kvote for betinget skadefelling av gaupe for å kunne håndtere akutte skadetilfeller på sau og tamrein. Ut ifra bestandssituasjonen, samt skadehistorikk og skadeomfang på husdyr forårsaket av gaupe, er sekretariatet av den oppfatning at rovviltnemnda bør vedta en kvote for skadefelling av 3 gauper.

Ut fra tilgjengelig kunnskap om bestandens status og utvikling, mener sekretariatet at en kvote for betinget skadefelling på 3 gauper er forsvarlig med hensyn til den samlede belastningen på gaupebestanden. Et slikt uttak ansees å ikke ville true gaupebestandens overlevelse jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd. Med et slikt uttak mener sekretariatet at det også vil være tilstrekkelig sikkerhet for fem ynglinger av gaupe i regionen kommende år.

Sekretariatet for rovviltneemnda i region 3

Om hjemmelsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b

Formålet med uttak etter naturmangfoldloven § 18, bokstav b er å forhindre skade. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Loven må forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang. For gaupe er det i praksis skade på sau og tamrein som er aktuelle skadetyper.

Vurdering av vilkåret om at uttaket må avverge skade

Det slippes et stort antall husdyr og tamrein på beite fordelt over hele regionen, og det oppstår årlig betydelige tap av beitedyr forårsaket av gaupe i en del områder. Hvor skadene oppstår, og hvor omfattende de er, varierer fra år til år. I 2022 ble det erstattet ca. 730 sauer som tapt til av gaupe i region 3. Prinsippet om differensiert forvaltning skal ligge til grunn for forvaltningen. Det innebærer at det skal være lav terskel for felling i beiteprioriterte områder og tilsvarende høy terskel innenfor rovviltprioriterte områder. Tall fra erstatningsoppgjøret og påviste skader i beitesesongen viser samtidig at en betydelig del av tapene til gaupe skjer innenfor forvaltningsområdet for gaupe (figur 5). Etter sekretariatets oppfatning er det et stort skadepotensial på sau både innenfor beiteprioritert område og innenfor forvaltningsområdet for gaupe. Det vil med stor sannsynlighet oppstå skader på både sau og tamrein i region 3/ Oppland også i kommende beitesesong. Sekretariatet anser at vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b er oppfylt for hele regionen.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og rovdyr, ved for eksempel å ta dyr ned fra beite når det oppstår skadesituasjoner. Samtidig er det mange områder der dyretall og forgrunnlag gjør tidlig sanking lite egnet. I mange områder er det ikke tilstrekkelig tilgang til innmarksbeiter/ beredskapsbeiter for å gjennomføre et slikt tiltak i stor skala. Tall fra erstatningsoppgjøret og påviste skader viser også at en stor del av tapene forårsaket av gaupe i region 3 skjer på innmarksbeiter.

Forebyggende tiltak kan til en viss grad redusere omfanget av skader i en del områder. Etter sekretariatets vurdering foreligger det imidlertid ikke tiltak som på en tilfredsstillende måte kan forhindre omfattende skader av gaupe på husdyr og tamrein. Det vil fortsatt være et behov for å kunne ta ut skadegjørende individer i akutte skadesituasjoner, også innenfor forvaltningsområdet for gaupe.

Sekretariatets konklusjon

Gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 3/ Oppland de tre siste årene er over bestandsmålet, og rovviltneemnda har dermed myndighet til å vedta kvote for skadefelling av gaupe i 2023/24. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for å vedta kvote for skadefelling er oppfylt. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote for skadefelling på 3 gauper i region 3/ Oppland.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Therese Ruud
seniorrådgiver